Міністерство освіти і науки України; Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; Факультет природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти; Інститут Біології і Наук про Землю, Поморський університет у Слупську, Польща; Вроцлавський університет, Польща; Грайфсвальський університет, Німеччина; Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці IIб м. Берегове; Факультет державної політики, Сілезький університет в Опаві, Чехія; Національний природний парк «Гомільшанські ліси»; ГО «Українське ентомологічне товариство»

6th International conference of young scientists

KHARKIV FORUM OF NATURAL SCIENCES

VI Міжнародна конференція молодих учених

ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ

18–19 травня 2023 р.

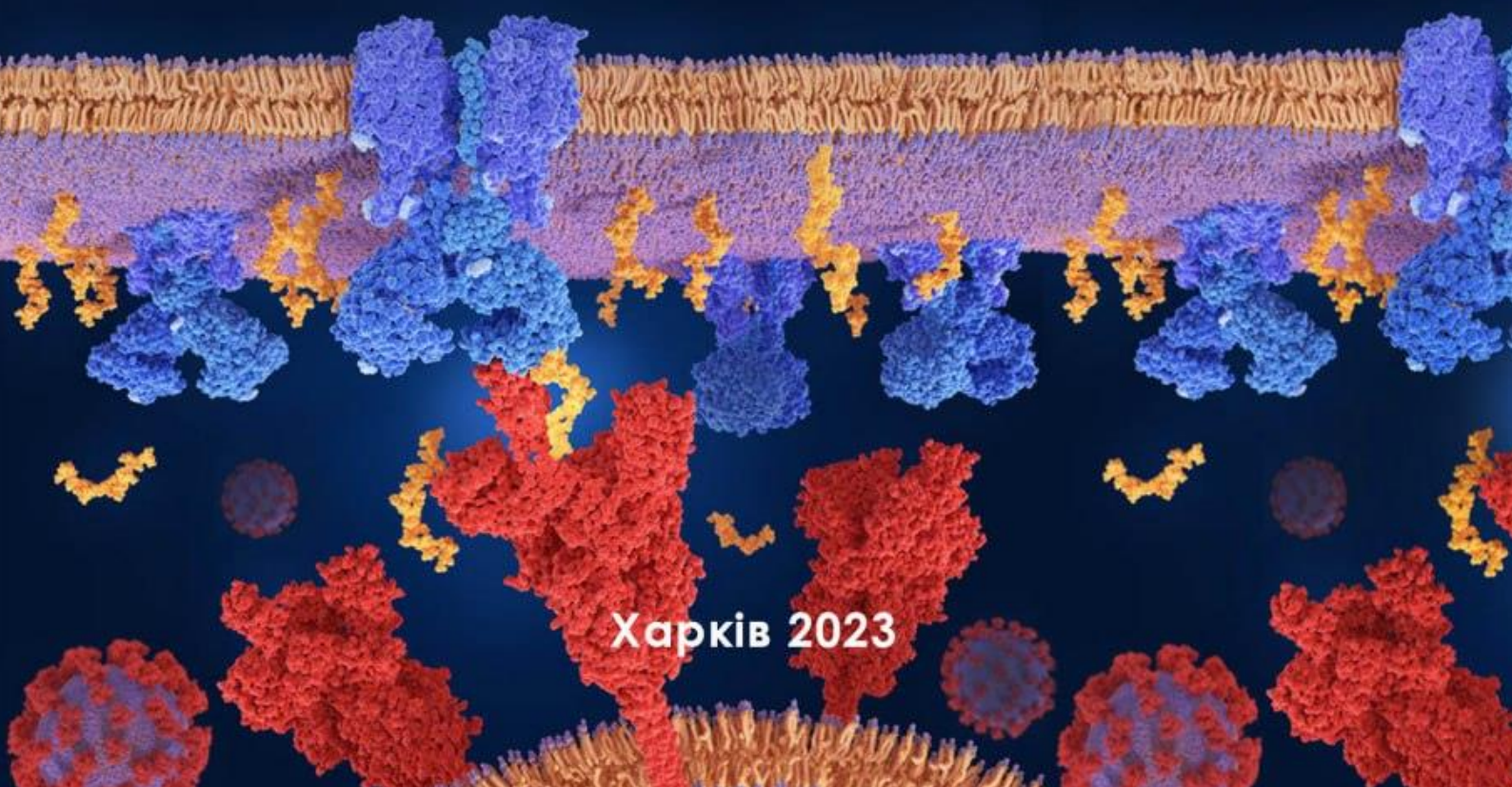

Харків 2023

Кулікова О. В. ВПЛИВ ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ НА ІМУННУ СИСТЕМУ ВАГІТНИХ ЖІНОК 288

Літвінчук А.М. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ЛЕГКИМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЗАСОБАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ 289

Літвіщенко Д.О., Кузнецова М.О., Бібіченко В.О. ХРОНІЧНИЙ ВПЛИВ СТРЕСУ НА МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ЯЄЧНИКІВ 291

Лола Д. А. РОЗВИТОК АКТИВНОГО МОВЛЕННЄВОГО СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ 2 РІВНЯ 293

Малюга А. О. ВИКОРИСТАННЯ КАЗКИ У РОЗВИТКУ СЛОВНИКА ПРИКМЕТНКІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ 296

Мамотенко А.В., Комісова Т.Є., Коваленко Л.П. ВАЛЕОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПІДЛІТКІВ З ПСИХІЧНИМ ІНФАНТИЛІЗМОМ 298

Мішустіна В.С. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ 301

Моїсеєва В.О. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОРУШЕНЬ СНУ У СТУДЕНТІВ 303

Охременко К.О. СПЕЦИФІКА ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В АСПЕКТІ ЗДОРОВ’ЯЗБЕРЕЖЕННЯ 305

Охременко К.О. ЗДОРОВ’ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ШКОЛЯРІВ 307

Папіна Д.П. ІГРОВІ ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗПР 309

Прийма В.О., Науменко Н.В. КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ 311

Симоненко А.А. ЗДОРОВ’ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ ДЕФЕКТОЛОГА З ДІТЬМИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ 313

Спиридонова Є.М., Науменко Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ДИСЛАЛІЄЮ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР 315

Столбова Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ ПРИ РОБОТІ З КОРЕКЦІЇ ЗАЇКАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 318

Твердохліб І.І. ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ 321

Тищенко Т. Г. ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА 324

Тюпова В.І. РОЛЬ СІМ'Ї У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ 326

[Електронний ресурс]. Режим доступу : http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/712599. (дата звернення: 02.05.2023 р.).
2. Єременко О. Є. Використання здоров'язберігаючих технологій на уроках фізичної культури та в позаурочний час. Педагогічний досвід. Фастів., 2015.
3. Іонова О. М. Здоров'язбереження особистості як психолого-педагогічна проблема. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наукова монографія / За редакцією проф. С. С. Єрмакова. Харків: ХДАДМ, 2009. №1. С. 69-72.

Спиридонова Є.М., Науменко Н.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ДИСЛАЛІЄЮ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Формування фонетико-фонематичного складника мовлення є надзвичайно важливою проблемою для дітей з дислалією. Це має суттєве значення для психічного розвитку дітей дошкільного віку, під час якого вони формують свою пізнавальну діяльність та здатність до понятійного мислення. Повноцінна звукова вимова є необхідною умовою для нормальних соціальних контактів, що допомагає розширити уявлення дітей про навколишній світ.

У працях вчених, таких як Г. Гуровець, С. Маєвська, І. Панченко, О. Правдина, Є. Соботович, М. Фомичева, М. Шеремет та інших, досліджується проблема формування фонетико-фонематичної складової мовлення у дітей з дислалією. Вони наголошують на тому, що основною метою логопедичної роботи з подолання фонетико-фонематичних порушень у таких дітей є злагоджена корекція звукового оформлення мовлення та покращення чіткості вимовляння з метою забезпечення дитині кращого розуміння свого мовлення навколишнім.

Формування вимови є складним процесом, в якому малюк навчається розрізняти звуки, розуміти мову, та керувати своїми артикуляційними органами. Цей процес відбувається під час активної комунікації з соціальним оточенням, і якщо дитина зіштовхнеться з перешкодами або буде мати недостатній зв'язок, то процес засвоєння мови буде затриманим [3].

Особливістю формування вимови у дітей з дислалією є те, що вони мають проблеми з точністю і чіткістю артикуляції звуків. Це може бути пов'язано з дефектами артикуляційного апарату, такими як недостатня координація м'язів губ, язика та піднебіння. Крім того, діти з дислалією можуть мати проблеми з розрізненням та сприйняттям окремих звуків, психологічні бар'єри.

У дітей з дислалією формування фонетико-фонематичної складової мовлення може бути ускладненим і вимагає більшої уваги та спеціальної роботи. Деякі з особливостей формування фонетико-фонематичної складової мовлення у дітей з дислалією включають:

− потребу у більш інтенсивній та спеціалізованій мовленнєвій терапії, спрямованій на покращення вимови звуків та їх правильного поєднання в словах та реченнях.

− підвищену чутливість до звуків та їх розрізнення. Для цього можуть використовуватися спеціальні вправи та ігри, спрямовані на розвиток чутливості до звуків та їх розрізнення.

− потребу в більшій кількості повторень та практики для закріплення правильної вимови звуків та їх поєднання в словах та реченнях.

− потребу у розвитку моторики та координації рухів артикуляційних органів.

− потребу в індивідуальному підході та програмі мовленнєвої терапії для кожної дитини з урахуванням її особливостей та потреб.

Під час формування фонетико-фонематичної складової мовлення у дітей з дислалією можуть виникати деякі особливості. Діти можуть мати труднощі з розрізненням звуків та з їх звуковою моделлю, труднощі з розумінням та аналізом звукової структури слів.

У зв'язку з цим, для дітей з дислалією важливо мати індивідуальний підхід у навчанні мовленнєвих навичок. Вони можуть потребувати більш детальної інструкції та більш частої корекції вимови.

Зазначена вище інформація підкреслює важливість рано виявляти перші симптоми таких порушень та звертатися до фахівців для корекції мовленнєвих недоліків [2].

Основна мета корекційно-розвивальної роботи з дошкільниками полягає в формуванні вмінь володіти артикуляційним, дихальним та голосовим апаратами, чітко вимовляти та розрізняти звуки, розуміти структуру слів, будувати граматично правильні речення та зв’язні висловлювання. Оскільки наочність є важливою складовою у розвитку дітей, ігри та заняття мають бути цікавими та емоційно насиченими.

Дидактичний матеріал широко використовується в дошкільних навчальних закладах через його асоціативність, диференційованість, узагальненість, доступність та багату варіативність. Це дозволяє дітям легко пов'язувати отримані знання з конкретними предметами або ситуаціями, розрізняти та порівнювати різні об'єкти, узагальнювати знання та навички, а також використовувати різні форми навчання в залежності від індивідуальних потреб кожної дитини.

Розглядаючи питання про роль мовних дидактичних ігор в логопедичній роботі професор М. Хватцев вказує, що вони сприяють:

− розвитку мовленнєвих навичок та навичок спілкування у дітей.

− формуванню вміння правильно вимовляти звуки та слова, що є дуже важливим для корекції фонетико-фонематичної складової мовлення у дітей з дислалією.

− розвитку мовленнєвої творчості та уяви у дітей, що допомагає збагаченню їхнього мовлення.

− формуванню у дітей позитивного ставлення до власного мовлення та бажання його вдосконалювати.

− розвитку вміння сприймати та розрізняти звуки мови, що є важливим для корекції фонематичної складової мовлення у дітей з дислалією.

− розвитку різноманітних когнітивних навичок у дітей, таких як пам'ять, увага, логічне мислення, що допомагає їм у навчанні та розвитку.

− використання дидактичних ігор в корекційній роботі з дітьми, які мають вади у звуковимові, дає можливість:

− збільшення мотивації до навчання: дидактичні ігри створюють цікавий та захоплюючий процес навчання, що збільшує інтерес дитини до занять та мотивацію до досягнення успіху.

− розвиток вмінь та навичок: дидактичні ігри допомагають дітям розвивати необхідні вміння та навички, такі як увагу, пам'ять, концентрацію, мовленнєву реакцію та інші.

− поліпшення комунікативних навичок: граючись, діти навчаються спілкуватися, вести діалог, звертатися до співрозмовника та пояснювати свої думки.

− корекція вад звуковимови: дидактичні ігри сприяють відпрацюванню звуків та їх комбінацій, що важливо для корекції фонетико-фонематичної складової мовлення у дітей з дислалією.

− розвиток соціальних навичок: граючись, діти вчяться взаємодіяти з оточуючими, дотримуватися правил та норм поведінки, розвивати емоційний інтелект та інші соціальні навички .

Дидактична гра має структуру, що включає основні елементи, які поєднують процеси навчання та гри: дидактичні та ігрові завдання, ігровий задум, ігрові дії, правила, пізнавальний зміст та результат. Дидактичні завдання мають бути визначені вчителем згідно з програмою та мають допомогти досягти цілей гри. Ігровий задум та правила дозволяють дітям відчувати моральне та розумове задоволення від процесу гри та досягнення поставлених цілей.

У корекційній роботі логопеду ставляться два основних завдання по використанню дидактичних ігор при корекції фонетико-фонематичної складової мови при дислалії. По-перше, логопед повинен застосовувати ігри як засіб фізичного, розумового, естетичного та морального виховання дітей. По-друге, при проведенні ігор логопед повинен враховувати особливості порушення звуковимови на кожному етапі корекційної роботи. [4].

Універсальною формою діяльності, завдяки якій відбуваються основні та прогресивні зміни в психіці та особистості дитини-дошкільника, є ігровий метод, метою якого є застосування гри в логопедичної практиці, та сприяє підвищенню мотивації до логопедичних занять. Створюючи ігровий мотив на заняттях, вдається досягти високих результатів корекційної роботи.

Логопедичні заняття будуються в залежності від мовних можливостей індивідуума, тобто з опорою на рівень збереженій, вільної від заїкання мови. Мовні вправи пропонуються відповідно до ступеня самостійності мови, її підготовленості, структурної складності, гучності, а також з урахуванням мовних ситуацій.

Система логопедичних занять передбачає також поступове наростання складності мовних ситуацій. У даній системі логопедичні заняття включають методичний матеріал, в якому суворо враховуються вікові особливості дітей і завдання програми виховання в дитячому садку [1].

Рекомендуємо наступні ігри з метою покращення мовлення:

- ігри на розвиток слухової уваги, що допоможуть дітям розрізняти мовні звуки за їх звукочастотними властивостями;
- ігри на розвиток мовного слуху, які допоможуть дітям розрізняти голоси людей та розуміти сенс того, що вони говорять;
- ігри на розвиток фонематичного слуху, що допоможуть дітям чути складові слова;
- ігри на розвиток повітряного струменя, які допоможуть дітям правильно вимовляти звуки;
- ігри на формування правильної звуковимови, щоб допомогти дітям вивчати та використовувати правильну вимову.

Розвиток слухової уваги Гра «Слухай і називай»; Розвиток мовного слуху Гра «Хто є хто»; Розвиток фонематичного слуху Гра «Знайди склад» ;Розвиток повітряного струменя Гра «Пузир»; Розвиток автоматизації та диференціації звуків Гра «Насос».

При частому використанні даних дидактичних ігор при роботі з дітьми з дислалією, будуть спостерігатися покращення у звуковимові дітей, головне знайти індивідуальний підхід до дитини та систематизувати заняття. Система роботи з формування фонетико-фонематичних процесів у дітей виходила з того, що гра є провідним видом діяльності дошкільника.

Така система роботи дає можливість: забезпечити повноцінний та одночасний мовленнєвий, розумовий, фізичний та моральний розвиток дітей за рахунок створення адекватних для них педагогічних умов та комплексного підходу до логопедичного процесу; підвищити мовленнєву мотивацію; підготувати дітей із дислалією до навчання в школі; забезпечити психологічний комфорт і розвиток емоційно-вольової сфери; підвищити рівень актуального інтелектуального розвитку дитини.

Список використаних джерел

1. Волкова Л.С. Логопедія: Навч. Посібник для студентів пед.інс-т Л69 по спец. «Дефектологія»/ Л.С.Волкова, Р.І.Лалаева, Е.М.Мастюкова та інш.; Під ред.. Л.С.Волкової. – М.:Просвітництво, 1989р., стр. 22-40.
2. Ізотова Е.С. «Логопедична діагностика дітей із дислалією», електронний ресурс.- режим доступу: https://www.defectologiya.pro/zhurnal/logopedicheskoe_obsledovanie_detej_s_dis laliej/.
3. Левіна Р.Є. Виховання правильної мови в дітей віком. М., 1958.,стр 14-20.
4. Ткаченко Т.А. «Розвиток фонематичного сприймання та навичок звукового аналізу» //Логопедичний зошит//. – СПб: Дитинство-пресс, 2000р.

Столбова Н.В.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ ПРИ РОБОТІ З КОРЕКЦІЇ ЗАЇКАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Загальновідомо, що заїкання вражає людей у всьому світі, але досі не існує єдиної думки щодо його етіології та способів корекції. (Л. Бегас, А. Кравченко, О. Літовченко). Заїкання – це порушення гармонійності плавності мовлення, спричинене спазмом м’язів, що беруть участь у мовленні, розладами дихання, психологічними травмами, відхиленнями в нервовій системі або проблемами в координації артикуляційного, дихального, голосового апаратів. Найчастіше таке мовленнєве порушення вражає дітей 3-8 років, це відбувається в той час, коли дитина розвиває більшість своїх мовних і мовленнєвих навичок. У деяких дітей заїкання з’являється та зникає, а в інших залишається на все життя. Є наявні способи зменшити симптоми заїкання за допомогою логопедичної корекції та психологічної підтримки.

Якщо прояви заїкання продовжується в початковій школі, це може обумовити появу додаткових проблем соціалізації. У порівнянні із дітьми, які не заїкаються, дітей молодшого шкільного віку із проявами даного порушення мовлення рідше сприйматимуть однолітки як лідерів і вони частіше зазнають знущань. Згадана тенденція загострюється у підлітковому віці. Як зазначає О. Мороз, у даному віці зростає потреба мовленнєвого спілкування, що робить стосунки з однолітками складнішими. Як наслідок, більшість дітей із проявами заїкання уникають спілкування, що призводить до тривалих психологічних травм [4, с.85]. Доцільно і важливо надавати корекційну та логопедичну допомогу в дошкільному віці, щоб досягти стану відсутності порушення або мінімального прояву заїкання.

Сучасні вчені активно шукають нові методи та підходи до подолання заїкання (Л. Бегас, В. Галущенко, Ю. Рібцун). Однією із ланок щодо корекції заїкання дітей старшого дошкільного віку постає дихальна гімнастика. Це комбінація перевірених методів та вправ, які можна використовувати для зменшення заїкання. Останніми роками логопеди активно додають здоров’язбережувальні технології в корекційно-виховний процес [1, с. 44].

Дослідження науковців показують, що необхідно розвивати та навчати правильному фізіологічному і мовленнєвому диханню дітей дошкільного віку (В. Галущенко, С. Конопляста, О. Літовченко, М. Шеремет). Водночас постає необхідним контролювання цього процесу. За допомогою спеціальних технік та дихальних вправ, що виконуються за певним алгоритмом, можна контролювати своє дихання. Використання дихальної гімнастики і навчання дітей правильному диханню є цікавою та актуальною сферою для подальших досліджень, оскільки це може зменшити прояви заїкання та покращити плавність мовлення.

Метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування доцільності